

Antiparasitaire middelen bij vee

Eigenaren van landbouwhuisdieren opgelet! Je hebt het beste voor met je dieren maar wist je dat synthetische middelen tegen parasieten allerlei ongewenste problemen veroorzaken voor de biodiversiteit? Vanuit de zorg voor ons landschap deelt SLG kennis over de gevaren en effecten van deze middelen voor insecten maar biedt ook alternatieven.

Wat zijn antiparasitaire middelen?

Het zijn antiwormenmiddelen (*anthelminthica* genoemd) en middelen tegen uitwendige parasieten zoals teken of tegen plaaginsecten zoals vliegen en muggen. Voor deze middelen worden vaak insecticiden en aanverwante synthetische middelen gebruikt. Deze middelen zijn in zeer kleine hoeveelheden niet alleen werkzaam tegen de parasieten, maar ook schadelijk voor bijen, hommels, zweefvliegen, mieren, spinnen en springstaarten.

Landbouwhuisdieren

Landbouwhuisdieren, zoals schapen, geiten, koeien, varkens, paarden en kippen, hebben vaak last van verschillende soorten wormen (interne parasieten) en ook van teken, vlooiën en andere externe parasieten. De middelen die we tegen die parasieten gebruiken, kunnen zeer schadelijk zijn voor insecten op veebedrijven en in begraaide natuurgebieden.

Oorzaken van parasieten bij landbouwhuisdieren

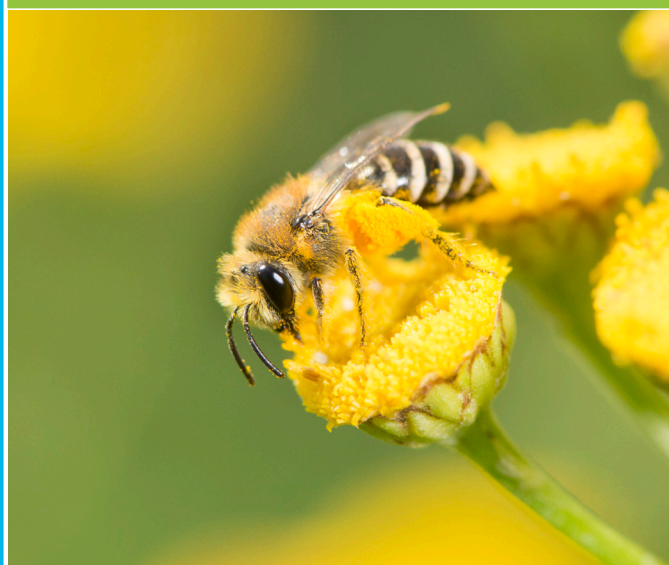
In de regel worden landbouwhuisdieren in de intensieve veehouderij op grote schaal gehouden, waardoor de kans op onderlinge besmettingen zeer groot is. Het natuurlijke gedrag tegen parasieten, zoals eten van bepaalde kruiden, nemen van stofbaden, schuren langs bomen, is nauwelijks mogelijk.

Meest gebruikte synthetische middelen

Permethrin, cypermethrin, deltamethrin (en andere 'thrins'), pyrethrinen, piperonyl-butoxide, ivermectine, cydectine, doramectine, eprinomectine, moxidectine, selamectine, milbemycine, triclabendazol, closantel, albendazol, fenbendazol, levamisol, chlorsulon en vele andere middelen.

Verspreiding in het milieu

Dieren kunnen die synthetische middelen in het milieu verspreiden via mest, urine en haren. Ze vormen zo een onzichtbare bedreiging voor veel kleine organismen die een essentieel deel zijn van de voedselketen, zowel op het land als in het water. Er bestaan ook oorplaatjes, die aan de oren van vee worden bevestigd om de overlast door vliegen te verminderen. Stoffen uit de oorplaatjes kunnen met regen en door slijtage ook direct in het weiland of in het water belanden. Het water kan er zeer helder uitzien, maar microgrammen van deze stoffen kunnen het ecosysteem ernstig verstoren. De aanwezigheid van de antiparasitaire middelen in mest is in Nederland vastgesteld op agrarische bedrijven en ook in begraaide natuurgebieden.

Uit recent onderzoek blijkt dat in alle onderzochte mest van veehouderijen en van paarden en koeien in natuurgebieden bestrijdingsmiddelen uit de landbouw en vaak ook antiparasitaire middelen bevatten. De gevonden concentraties maken het aannemelijk dat deze middelen een ernstig negatief effect hebben op insecten op de veehouderijen en in de begraasde natuurgebieden.

Voorkomen en bestrijden van parasieten bij vee

Uiteraard zijn preventieve maatregelen altijd beter dan optreden achteraf.

Maatregelen om parasieten te voorkomen:

- Uitsluitend beweiden van vee in niet met parasieten (leverbot) geïnfekteerde gebieden
- Indien mogelijk, enkele malen per jaar hetzelfde gebied laten begrazen door verschillende diersoorten
- Aanbieden van de juiste leefomstandigheden, zodat de weerstand van de dieren optimaal is
- Dieren en stal zo schoon mogelijk houden
- Dieren geen aangekocht krachtvoer geven, omdat daar vrijwel altijd residuen van bestrijdingsmiddelen in zitten
- Kruiden aan de dieren aanbieden (in hooi of in de wei) met antiparasitaire eigenschappen
- Regelmatig mestonderzoek (laten) doen naar parasieten en hun eitjes
- De aanwezigheid van vogels stimuleren omdat verschillende vogelsoorten (bijvoorbeeld spreeuwen en zwaluwen) uitwendige parasieten en plaaginsecten eten

Maatregelen om parasieten te bestrijden:

- Het voeren van kruiden met antiparasitaire eigenschappen zoals cichorei en smalle weegbree

Zichtbare effecten

De aanwezigheid van deze middelen is met het blote oog niet zichtbaar. Mestkevers hebben sterk te lijden van antiparasitaire middelen en van andere bestrijdingsmiddelen. Daarom kan vaak aan de mest in het weiland gezien worden of de dieren deze stoffen hebben binnengekregen. Sommige mestkevers maken namelijk gaatjes in het oppervlak van de mest en als die er niet zijn, is dat een slecht teken. Het is zeer waarschijnlijk dat ook andere dieren te lijden hebben van synthetische middelen. Onderzoek heeft aangetoond dat bepaalde vogelsoorten te lijden hebben van het indirecte effect van deze middelen. Vele vogelsoorten zijn deels of geheel afhankelijk van insecten en andere dieren. De jongen van veel weidevogels van bijvoorbeeld grutto en Kievit zijn volkomen afhankelijk van insecten als voedsel.

Niet zichtbare effecten

Kleine concentraties van antiparasitaire middelen kunnen de voortplanting en gezondheid van heel veel organismen verstoren. Het gaat dan om verstoring van evenwichten met als gevolg dat bepaalde insecten verdwijnen en andere organismen juist een plaag worden. Naar de gevolgen hiervan is nog weinig onderzoek gedaan.

Gevaren voor het vee

Veel van de gebruikte middelen worden in verband gebracht met kanker, zijn schadelijk voor het zenuwstelsel en het DNA, hormoonverstorend of hebben nog andere schadelijke eigenschappen. Van *ivermectine* is ook bekend dat het de groei van gras kan verminderen.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
026 3537444
info@slgelderland.nl | slgelderland.nl

  @SLGelderland

Meer informatie

Meer informatie over het voorkomen en bestrijden van parasieten bij vee vind je in onze kennisbank op slgelderland.nl

Tekst

Jelmer Buijs, Buijs Agro-Services
Margriet Mantingh/PAN-NL

Beeldmateriaal

Ans van Berkel, Peter Eekelder en
Natasha Nozdrina

Wij zijn een erkend goed doel, steun ons

**zorg voor
ons landschap**